

Seria *Spații francofone* este coordonată de Marina MUREȘANU IONESCU

Consiliul științific:

RAMONA BORDEI-BOCA, Université de Bourgogne, Dijon; PATRICE BRASSEUR, Université d'Avignon; ANNE-MARIE CALLET-BIANCO, Université d'Angers; DANIEL FONDANÈCHE, Université Paris 7; JEAN-MARIE KLINKENBERG, Université de Liège; JEAN-PIERRE LONGRE, Université Lyon 3; JACQUES MOESCHLER, Université de Genève; ELENA PRUS, Université Libre Internationale de Moldavie, Chișinău; JOSE-MARIA QUEIROS, Centre Culturel Français de Iași; GUILLAUME ROBERT; ALAIN VUILLEMIN, Université d'Artois.

Gaston Jèze (1869 -1953) a fost președintele Institutului de Drept Internațional din Franța, remarcându-se drept unul dintre principalii promotori ai științei financiare ca disciplină autonomă în universități.

Julliot de la Morandière (1885-1968), doctor în științe juridice, dar și în științe politice și economice, a fost decan al Facultății de Drept din Paris între 1944 și 1955.

Émile Sergent (1867-1943), profesor de propedeutică medicală, a fost președintele Academiei de medicină din Franța.

Henri Capitant (1865-1937), specialist în drept civil și legislație industrială, membru al Academiei de științe politice, a fost fondatorul Asociației *Henri Capitant*, destinată prietenilor culturii juridice din Franța.

Gaston Jèze, Julliot de la Morandière, Émile Sergent, Henri Capitant, *Patru conferințe despre România* (ediție bilingvă)

© 2011, Institutul European Iași, pentru prezenta ediție în limba română

INSTITUTUL EUROPEAN

Iași, str. Grigore Ghica Vodă nr. 13, O. P. 1, C.P. 161

www.euroinst.ro; euroedit@hotmail.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Patru conferințe despre România (ediție bilingvă) / Gaston Jèze, Julliot de la Morandière, Émile Sergent și Henri Capitant; trad.: Raluca Vârlan; pref.: Nicolae Titulescu. – Iași: Institutul European, 2011

ISBN 978-973-611-686-5

I. Gèze, Gaston

II. Morandière, J. de la

III. Sergent, Émile

IV. Capitant, Henri

V. Vârlan, Raluca (trad.)

VI. Titulescu, Nicolae (pref.)

94(498)

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

GASTON JÈZE, JULLIOT DE LA MORANDIÈRE,
ÉMILE SERGENT, HENRI CAPITANT

Patru conferințe despre România ediție bilingvă

Prefață de Nicolae TITULESCU

Traducere de Raluca VÂRLAN

INSTITUTUL EUROPEAN
2011

Cuprins

Nicolae TITULESCU

Prefață / 7

GASTON JÈZE

Reforma monetară din România / 11

JULLIOT DE LA MORANDIÈRE

Influența căsătoriei asupra naționalității femeii în România și în legislația modernă / 25

ÉMILE SERGENT

Relațiile medicale franco-române / 39

HENRI CAPITANT

Relațiile juridice franco-române / 55

Nicolae TITULESCO

Préface / 61

GASTON JÈZE

La Réforme monétaire en Roumanie / 65

JULLIOT DE LA MORANDIÈRE

L'influence du mariage sur la nationalité de la femme en Roumanie et dans les législations modernes / 79

ÉMILE SERGENT

Les Relations médicales franco-roumaines / 95

HENRI CAPITANT

Les Relations juridiques entre la France et la Roumanie / 113

Reforma monetară din România

GASTON JÈZE

*Profesor la Facultatea de Drept din Paris
(Amfiteatrul Descartes, Sorbona, 15 august, 1929)*

România a realizat de curând o reformă extrem de importantă: reforma monetară.

Pe 7 februarie 1929, Parlamentul României, în urma unor eforturi susținute ce au durat mai multe luni, a votat o lege care reduce leul la cea de-a treizeci și treia parte din valoarea sa. A fost o operațiune foarte dificilă, dar sacrificiul fusese făcut de multă vreme, iar România nu putea decât să prăbușise: exemplul tuturor statelor străine a căror monedă se prăbușise: după părerea mea, care coincide cu opinia unanim acceptată în momentul de față, era singura soluție posibilă.

Consider că evenimentul acesta este binevenit pentru România, precum și pentru întreaga lume; faptul că moneda românească se însănătoșește nu este un eveniment care să privească doar România, ci toate popoarele lumii. Este absurd să crezi că statele care au o monedă sănătoasă ar putea să manifeste indiferență față de moneda altor țări sau chiar să se bucure de prăbușirea monetară din alte state, ale dușmanilor sau ale rivalilor.

Toate popoarele sunt solidare din punct de vedere economic, deoarece toate au interesul să cumpere produse străine și nu poți face afaceri decât cu o monedă sănătoasă. Atunci când moneda unui stat se depreciază, acesta devine un cumpărător prost pentru produsele străine; neavând bani, acel stat își reduce importurile, celelalte țări rămânând astfel fără piață de desfacere. Țara respectivă devine în același timp un pericol, un concurent, de scurtă durată probabil, dar totuși un concurent pentru vecinii săi: pentru o vreme, munca este plătită mai puțin.

Se știe prea bine ce s-a întâmplat după război: devalorizarea crescândă a monedei, care a dus la looping-ul țărilor cu monedă depreciată. Or, aceste industrii naționale muncesc în pierdere și vând în pierdere, făcând astfel o concurență dezastruoasă celorlalte țări. Iată de ce deprecierea monedei românești și prăbușirea acesteia ar fi putut avea repercusiuni în întreaga lume.

Pentru România, stabilizarea monedei deschide orizonturi extraordinare în vederea dezvoltării economice. Or, nu există progres posibil fără acest instrument de schimb care este moneda.

Moneda a putut fi stabilizată efectiv atâta timp cât au fost luate măsuri pentru a-i asigura o reală soliditate. O stabilitate efectivă este nesigură, deoarece speculatorii pot să profite și să combată această stabilitate astfel încât să obțină beneficii importante.

O monedă instabilă determină o stare de criză pentru afaceri.

Moneda românească a traversat, din punct de vedere economic, o adevărată criză, dar va reuși să o depășească datorită unei emisiuni monetare mai ridicate.

România a trecut prin experiența instabilității monetare, la fel ca întreaga Europă, și va beneficia, la rândul său, de marele avantaj al însănătoșirii monedei.

Aș dori să arăt în primul rând cauzele prăbușirii monedei românești, pentru a detalia apoi modul în care aceasta a fost redresată și a prezenta pe scurt, în concluzie, în ce constă stabilizarea financiară din România și șansele de reușită ale acesteia pe viitor.

Cauzele care au dus la prăbușirea monedei românești: aceste cauze sunt aparent cele care au periclitat și alte monede ale lumii. Războiul este singurul responsabil pentru prăbușirea monedei românești. Leul era înainte de război o monedă sănătoasă cu acoperire bancară solidă și suficientă, era o monedă puternică, care și-a pierdut valoarea, precum francul francez, marca germană, lira. Toate aceste monede s-au prăbușit din cauza războiului, însă expunerea mea nu se va limita doar la acest lucru.

Aș dori să insist asupra câtorva aspecte mai puțin cunoscute în Europa Centrală, Franța și multe alte țări. Nu se știe ce a însemnat realmente războiul pentru România. Războiul acesta a fost mult mai greu de suportat pentru România decât pentru Europa occidentală.

Condițiile speciale în care s-a desfășurat acest război împotriva României, dincolo de cauzele generale ale războiului, au dus la prăbușirea monedei sale.

România a trecut în timpul războiului prin chinuri cumplite, mai mari decât cele prin care a trecut Franța, căci Franța putea să mai speră și se afla în legătură cu întreaga lume; aveam aliați care ne susțineau energic și ne bucuram de sprijin financiar din partea englezilor, a americanilor, a lumii întregi, dar românii erau aproape izolați de restul lumii; țara le-a fost invadată, au fost trădați de Rusia, nu mai aveau nicio rază de speranță, iar aliații din Occident erau prea departe pentru a-i putea salva. Erau izolați de aceștia, avându-i în față pe germani și în spate pe ruși, nu mai aveau așadar nicio speranță, nicio urmă de speranță. La acestea s-au adăugat aprovizionarea și bolile, probleme pe care a trebuit să le înfrunte România. Europa Occidentală nu cunoaște suficient toate suferințele îndurate de români.

Vom analiza acum, din punct de vedere monetar, condițiile speciale în care se afla România atunci când teritoriul românesc a fost invadat de germani.

Germanii au făcut rechiziționări de tot felul din acest teritoriu, nu au emis mărci germane, ci au fabricat lei românești: cum rămâne atunci cu acoperirea? Problema aceasta a fost rezolvată în felul următor: germanii au decis să ofere drept garanție pentru acești lei un fond de rezervă la Reichbank din Berlin, dar la acest fond urma să se apeleze numai în cazuri speciale. Pe de altă parte, acoperirea aceasta avea să fie anulată în cazul unei eventuale victorii și românii urmau să se descurce singuri. Ceea ce s-a și întâmplat prin tratatul de la București, căci una dintre clauzele acestui tratat îi elibera pe germani de orice obligație față de România.

Succesul a fost însă de partea aliaților, tratatul de la București a fost anulat, și ce s-a ales atunci de depozitul de la

Banca germană? Germania a răspuns că depozitul respectiv era în mărci germane; deci nu avea nicio valoare.

Așadar, România s-a trezit invadată de moneda aceasta fără a avea nicio garanție. S-a negociat mult timp pentru a găsi o soluție în vederea rezolvării acestei probleme; abia în urmă cu câteva luni s-a ajuns la un acord, însă acest acord nu oferă nicio compensație României. Răul era deja făcut, iar România nu putea să acopere acest aflux de monede germane.

Al doilea aspect legat de război care a contribuit la prăbușirea monedei românești, atunci când germanii s-au apropiat de București: ordinul dat de autoritățile române de a converti stocul de aur al Băncii Naționale pentru ca ei să poată beneficia de acesta. Așadar, românii și-au transportat aurul în Rusia, însă acolo a izbucnit revoluția, iar puterea sovietică a sechestrat tezaurul, astfel încât românii erau literalmente ruinați.

Iată câteva aspecte care nu se regăsesc în cazul altor țări, tocmai de aceea spuneam că România a fost încercată de ne-cazuri despre care nimeni nu știe nimic. Pe de altă parte, există cauze speciale care au dus la prăbușirea monedei românești.

Iată deci ce descoperim pe lângă prăbușirea monedei românești: este vorba despre situația critică în care se afla România, condițiile de trai extrem de precare. Aceste elemente de bază erau însă necesare pentru buna funcționare a statului și a populației. De aceea, România a trebuit să facă împrumuturi pentru a putea procura tot ceea ce îi era necesar, dar cum nu era cunoscută suficient, a trebuit să apeleze la cămătari. A emis bonuri care s-au depreciat, creditul său a scăzut, mai bine zis a devenit inexistent.

Când în 1922, după război, România a încercat să restabilească ordinea, a avut ideea de a emite bonuri de tezaur. Atunci a fost nevoie de o muncă susținută, s-a recurs la bancheri, ceea ce a fost extrem de dificil. Împrumuturile din 1922 au fost făcute în condiții care nu fac cinste bancherilor. Sunt condiții care, în loc să ajute România să se redreseze, au contribuit, dimpotrivă, la prăbușirea ei.

Atunci când România a negociat un nou împrumut, clauzele și condițiile care au urmat au trecut prin alte mâini: era nevoie de un efort consistent pentru a scăpa de aceste clauze.

Condițiile în care România a cunoscut prăbușirea monetară sunt condiții generale determinate de război, dar și condiții specifice acestei țări.

Cât despre metodele prin care guvernânții români au încercat și au reușit să facă reforma monetară, acesta este un aspect pe care îl voi prezenta pe scurt în cele ce urmează.

Pe de o parte, se știe că moneda își pierduse o mare parte din valoare, ajungând la a treizeci și treia parte din aceasta sau, uneori, chiar mai puțin decât atât.

Pe de altă parte, fundamentele redresării monetare erau greu de stabilit prin creditele publice.

După sfârșitul războiului, guvernânții români nu-și pierd curajul și își propun restaurarea monetară, înțelegând foarte bine că România nu putea să existe decât grație unei monede solide; dar, și în cazul acesta au existat ezitări, așa cum se întâmplă în cadrul tuturor guvernelor atunci când trebuie să se ia astfel de decizii.

Existau două soluții posibile: cea a revalorizării și cea a stabilizării.

Guvernânții plini de încredere în viitorul țării, preocupați să păstreze tradiția solidității valorii monetare, s-au amăgit crezând că după multe sacrificii, vor putea ajunge la valoarea leului de dinainte de război. Aceasta a fost prima etapă, etapa iluziilor.

Guvernânții credeau că redresarea leului este posibilă și considerau drept o catastrofă declararea faptului că leul nu mai avea nicio valoare; ar fi fost un act onorabil, dar, în același timp, o mare greșeală. Totuși, iluzia aceasta a fost întreținută de fiecare dintre ei.

În Franța, în 1928, atunci când s-a făcut această mare reformă, guvernul s-a declarat pentru revalorizare, așadar, nu trebuie să ne mire faptul că guvernânții români au împărtășit această iluzie.

Iluzia aceasta a reprezentat în primul rând o convingere a domnului Brătianu, al cărui patriotism era bine cunoscut. Era adeptul politicii curajoase care ar fi putut conduce la revalorizare dacă aceasta ar fi fost posibilă.

Era o politică de restricție monetară: interzicerea fermă a emisiunii de monede, căci domnul Brătianu credea că dacă o nouă monedă ar fi fost emisă, redresarea ar fi devenit mai dificilă, însă ideea aceasta era eronată.

Domnul Brătianu s-a înșelat așteptând ca redresarea monetară să se producă grație unei politici de sacrificii și restricții.

Refuzul său obstinat de a emite noi bancnote ar fi putut avea consecințe economice foarte grave, și nu se știe dacă nu a avut o influență negativă asupra destinului economic al României.

Dar, pe de altă parte, guvernării nu erau împotriva unei noi emisiuni de monede.

Iată deci prima măsură salutară luată de guvernanți, aceea de a nu emite bancnote, iar cea de-a doua – de a stabili echilibrul bugetar .

Guvernul liberal a considerat stabilirea urgentă a echilibrului bugetar o prioritate: scopul a fost atins din 1924, dar abia în 1928 a apărut deficitul din cauza unor circumstanțe speciale.

Cauzele acestui deficit sunt recolta slabă cauzată de secetă, taxele de export scăzute etc... Pe scurt, deficitul se ridica la 4 miliarde de lei.

Noul guvern nu a ezitat să introducă impozite în vederea redresării bugetare: politica acestuia s-a bazat pe două mijloace clasice: creșterea încasărilor și diminuarea cheltuielilor.

Adoptarea acestei politici este meritorie.

Domnul Maniu a fost cel datorită căruia s-a adoptat această politică, el a convins guvernul să stabilească noi impozite necesare pentru redresarea bugetului.

Aș dori să vă trezesc admirația pentru acești guvernanți, care sunt supuși greșelii, desigur, dar care au contribuit la redresarea României.

Vedeți că această primă etapă a iluziei redresării a fost o perioadă de restricție în privința bancnotelor și de impozite

creșcute. Guvernul și-a dat seama că merge pe o cale greșită. Pe rând, statele străine ajungeau la soluția stabilizării și se putea constata abandonarea politicii de revalorizare, care se dovedea a fi imposibilă (cu excepția unor țări precum Anglia, care suportă consecințele acestui fapt în momentul de față). Revalorizarea era o absurditate.

Apoi, din 1927, guvernul român s-a schimbat, adoptând o altă politică. Consilierii financiari au arătat guvernului că era o greșeală să se îndrepte spre revalorizare, mai ales că celelalte țări optaseră pentru stabilizare. Atunci a fost adoptată varianta stabilizării, dar pentru România nu era suficient să spui: optăm pentru stabilizare, căci nu este doar un act de voință, ci, mai ales, o chestiune de putință.

Astăzi tehnica stabilizării este bine cunoscută, se poate spune că este o boală pe care am avut timp să o observăm nu doar în cazul unui stat, ci al tuturor statelor.

Tratamentul este ușor de urmat: a încerca, a reuși și a obține stabilizarea de facto înainte de a se trece la stabilizarea de iure.

Trebuie să se treacă mai întâi printr-o stabilizare de facto, adică să se traseze în urma unor tatonări cursul care poate fi urmat în ultimă instanță. În consecință, este vorba despre o politică dură de echilibrare bugetară și de impozite crescute. Acorduri cu toți creditorii posibili, urmate de obținerea unor deschideri de credit de la diferite țări pentru a se câștiga sprijinul moral împotriva speculatorilor, precum și fondarea acțiunilor pe ajutorul unui organism care beneficiază de rezerve susținute prin creditul venit din partea unei țări străine, ceea ce are darul de a-i pune pe fugă pe speculatori.

Constituirea unei acoperiri metalice care să reprezinte o garanție pentru moneda în curs de stabilizare este o problemă extrem de dificilă. Cum să faci rost de o asemenea acoperire: în niciun caz prin negocierea unui împrumut internațional.

Apoi e necesară reorganizarea băncii naționale, care emite bancnote, astfel încât să se evite posibilitatea ca aceasta să ajungă din nou în situația care a dus la prăbușirea monetară.

După aceea, fapt care nu e general valabil, dar se întâmplă destul de des, atunci când o țară riscă să nu găsească teh-

nicieni suficient de competenți pentru a duce munca la bun sfârșit, e necesar ca reforma sa tehnică să se sprijine pe sfaturile unor autorități străine. Intervenția străină este adesea un lucru benefic, un element de forță (căci nimeni nu e profet în țara sa) pentru un guvern, care poate să primească astfel ajutor, ajungându-se la sacrificii care nu i-ar fi fost îngăduite unui conațional.

Este necesară reorganizarea statului, restabilirea ordinii, nu doar din punct de vedere financiar, ci și din punct de vedere general, reorganizarea căilor ferate, a serviciilor publice care ar putea compromite moneda recent restabilită. Așadar, programul acesta de stabilizare este o adevărată piatră de încercare.

Există două procedee de abordare a acestei politici:

1° Primul procedeu constă în contactarea Societății Națiunilor, care vă va trimite la comitetul financiar. Acesta din urmă indică măsurile menționate mai sus: adică susține țara respectivă dându-și acordul pentru deschiderea de credite etc... Așadar, împrumutul este acordat grație Societății Națiunilor. Este un procedeu excelent, la care au apelat multe țări, dar în România nu s-a procedat astfel: au existat ezitări; nu mai este un mister pentru nimeni faptul că una dintre personalitățile României s-a pronunțat pentru a se face apel la Societatea Națiunilor. Ar fi fost o variantă realizabilă. Dar domnul Brătianu este un patriot fervent și tot ceea ce ar fi putut aduce și cea mai neînsemnată atingere independenței României reprezenta un pericol; mai mult decât atât, dorea să facă singur această operațiune sau ajutat de prietenii săi, dar fără Societatea Națiunilor. Obișnuia să spună: „Așa cum România mică nu a acceptat niciodată tutela străină, nici România mare nu o va face”. E o atitudine laudabilă. În consecință, nu voi formula nicio critică la adresa domnului Brătianu pentru că nu a vrut ajutorul Societății Națiunilor.

Așadar, a făcut reforma, dar nu singur. În ciuda marii încrederi pe care o inspira, nu ar fi reușit de unul singur. S-a bucurat de un sprijin fără de care nimic nu ar fi fost posibil: este vorba despre sprijinul acordat de Franța, de către domnul Poincaré, de sprijinul din partea Băncii Naționale a Franței. Nu există niciun om de stat român care să ignore serviciile consi-

derabile pe care Franța le-a făcut României în vederea acestei redresări.

Dar, chiar și cu sprijinul Franței, măsurile pe care le-am enumerat mai sus erau de neocolit, ceea ce a reprezentat o muncă extrem de dificilă. Era necesară obținerea stabilizării de facto: grație echilibrului bugetar, s-a obținut stabilizarea încă din perioada 1925-1926. Fără îndoială, menținerea acestei situații nu s-a făcut fără dificultăți, dar, în cele din urmă, a fost o reușită.

Este o politică foarte înțeleaptă, care și-a arătat roadele în anii ce au urmat.

Meritul domnului Maniu este foarte mare, deoarece a reușit să reducă cheltuielile și să creeze impozite în vederea creșterii veniturilor.

România avea foarte mulți creditori, ca toate țările care trec printr-o criză acută. Avea datoriile politice față de aliați, precum și datoriile comerciale; se achitase România de datoriile politice în anii precedenți? S-a căzut de acord ca acestea să fie eliminate, s-a ajuns la o înțelegere cu Franța și se poate spune că România a avut parte de un sprijin pentru care este profund recunoscătoare.

Dar în privința datoriilor comerciale, situația era diferită: am menționat mai sus că românii s-au văzut nevoiți să elibereze cu larghețe bonuri pentru procurarea celor necesare. Aceste bonuri circulau în număr foarte mare (dar emisiunea bonurilor are circumstanțe atenuante dacă ne amintim situația critică în care se afla România). Pe de altă parte, existau împrumuturile de dinainte de război, împrumuturi care se eșalonau pe perioada 1890-1913 și care fuseseră contractate în mare parte în Franța, iar restul în Germania. România trebuise să-și suspende plățile, și, cu toate că acele împrumuturi fuseseră contractate în aur, nu putea să le acopere în monede de aur (leul era egal cu francul, din punctul lor de vedere, iar plata se făcea în franci). Acționarii francezi au protestat, spunând că împrumutul fusese făcut în aur și că așteptau să primească tot aur.

De asemenea, a fost foarte dificil atunci când România a decis să-și reia plățile în aur. Pentru Anglia, plata s-a făcut

imediat, dar pentru celelalte țări a fost semnat un acord în 1928, conform căruia plata urma să se facă în aur.

S-a făcut un sacrificiu imens în situația aceasta, iar România trebuia să-și onoreze mai întâi semnătura, ceea ce însemna suprimarea multor condiții. Acest fapt era indispensabil pentru redresarea monetară. Anul 1928 a fost consacrat în întregime acestor negocieri. Negocierile au durat foarte mult, mai ales cele cu Germania. În cele din urmă, s-a ajuns la un acord.

Era necesară negocierea cu băncile de emisiune pentru a se obține deschiderile de credit. Banca Națională a Franței a jucat un rol capital în acest proces, nu există cuvinte pentru a putea lăuda devotamentul conducătorilor săi, care s-au arătat dispuși să ajute România. Astfel, România nu a trebuit să plătească nimic: nici călătoriile în străinătate, nici demersurile pe lângă băncile străine, nici pe lângă Reichbank, asupra căreia s-au făcut presiuni eficiente.

Firește, Banca Națională a Franței nu acționa fără a fi primit acordul Președintelui Consiliului francez.

Rezultatul a fost excelent. Deschiderea unui cont de douăzeci și cinci de milioane de dolari pentru România îi oferea sprijin moral față de întreaga lume, a fost cea dintâi victorie.

Acoperirea metalică era necesară pentru noua monedă, precum și pentru redresarea multor domenii care mergeau prost, căile ferate, lichidarea protofoliilor imobilizate. Era nevoie de mulți bani, de mulți dolari, ceea ce a durat mai bine de un an; se credea că starea proastă a creditului românesc era singura cauză a prelungirii acestor negocieri.

Trebuie să existe și alte condiții care favorizează realizarea unui împrumut, trebuie să găsești o piață favorabilă. Or, piața americană nu era favorabilă în 1928 și urmau alegerile prezidențiale; în consecință, americanii trebuiau să furnizeze dolarii necesari, dar atunci când li se cerea acest lucru, găseau mereu un motiv pentru a da înapoi, ceea ce i-a determinat pe români să ceară sprijinul Franței, al capitalului englez, însă, în prezent, capitalul englez nu mai este atât de bogat ca înainte de război.

Au existat schimbări radicale după război, care nu au afectat doar moneda, ci și situația monetară a lumii întregi.

Trebuie să ținem cont de asemenea de cei care acordă împrumutul, iar evenimentele care își urmează cursul pot face ca o operațiune gata să devină o reușită este blocată brusc.

La început, americanii trebuiau să ofere un împrumut de optzeci de miliarde, dar la sfârșitul anului 1928, reușiseră să furnizeze doar douăsprezece miliarde de dolari, iar francezii au contribuit cu douăzeci și cinci de miliarde de dolari, așadar ei sunt principalii creditori ai României, care au ajutat-o în redresarea financiară.

Englezii nu au putut să ofere decât două miliarde de lire sterline (adică zece milioane de dolari).

Atunci, a fost înființată o Casă Autonomă a Monopolurilor, care garanta emisiunea unui nou împrumut, însă la sfârșitul lunii decembrie 1928 lucrurile iau o altă întorsătură. Ministerul se schimbă, apar tot felul de neînțelegeri, iar moneda devine susceptibilă de variații. Valoarea acesteia este menținută cu foarte multe eforturi, în plus, apare o problemă extrem de delicată în fața căreia noul guvern a ezitat îndelung: englezii spuneau: „Abandonăm totul dacă nu acceptați concesionarea Monopolului chibriturilor, dar dacă vă hotărâți să ne dați ceea ce vă cerem, vă vom împrumuta treizeci de milioane de dolari”. Englezii gândeau în felul următor: piața e dificilă, iar americanii impuneau această condiție.

Pe de o parte, leul era atacat din toate părțile, era susținut cu mare dificultate și dacă nu se reușea acest lucru, ar fi fost un adevărat eșec. Noul guvern a încheiat acest contract cu Svenska și cred că a avut dreptate.

Firește, ar fi multe probleme de ordin politic pe care le-aș putea expune în cazul de față.

În cele din urmă, împrumutul a fost acordat, însă în condiții foarte stricte, căci, fără doar și poate, banii aceștia nu au fost dați degeaba. Franța a trecut prin aceeași experiență atunci când, în 1926, casa de gestiune autonomă a emis un împrumut de aproape 8% și vedeți prea bine că tocmai s-a realizat o conversiune care reduce acest procent la 5%.

Banii sunt dați întotdeauna în funcție de creditul de care dispui. România nu are un credit atât de solid pe cât va avea în scurt timp, traversează așadar o perioadă dificilă.